

Siemenkaupan markkina- valvonnan raportti 2009

Dro 2273/0408/2010

20.4.2010

Sisällysluettelo

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN	3
2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS.....	6
2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien yleisyys ja tyyppi	6
2.2 Todettujen säännöstenvastaisuuksien analyysi	8
2.2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien esiintyminen.....	8
2.2.2 Todetuista säännöstenvastaisuuksista seuraavien riskien luonne	8
2.2.3 Todettujen säännöstenvastaisuuksien perimmäiset syyt	9
3 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	9
4 TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI	10
4.1 Toimet toimijoiden lainkuuliaisuuden varmistamiseksi	10
4.2 Toimet virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan varmistamiseksi	10
5 ARVIO YLEISESTÄ ONNISTUMISESTA	11

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN

Siemenkaupan markkinavalvonnan päätehtävänä on sertifioimattoman eli harmaan siemenen myynnin valvonta. Tarkkoja tavoitemääriä harmaan siemenen valvontaa varten on vaikea antaa ennakolta, koska harmaan siemenen myyjät eivät ilmoittaudu elinkeinonharjoittajarekisteriin ja tapaukset tulevat yleensä esiin vihjeinä ja ilmiantoina vuoden mittaan.

Painopisteinä olivat vuonna 2008 hukkakauran takia hylättyjen siemenviljelysten sadon käytön valvonta sekä vuosien 2007–2008 rikkomustapausten seuranta. Syksyllä tarkastuksen kohteena olivat 30.6.2009 mukaisen varastotilanteen perusteella valitut siemenpakkaamot. Valvontanäytteitä otettiin harrastekäyttöön tarkoitetuista kurkun- ja tomaatinsiemenpusseista sekä ylivuotisista ammattikäyttöön tarkoitetuista myynissä olevista viljojen siemeneristä.

Taulukko 1. Valvontanäytteiden määrät vuosina 2007–2009.

Näytetyyppi	2007	2008	2009
Tasalaatuisuus	447	356	256
Ylivuotiset siemenerät	68	54	77
Porkkana	-	97	-
Salaatti	-	94	-
Tomaatti	-	-	115
Kurkku	-	-	94
Muut	14	14	5

Valvontanäytteenoton tavoitemäärät olivat tomaatinsiemenillä 150 kpl, kurkunkiemenillä 150 ja vanhoilla viljansiemenillä 150 kpl. Näytteenotoista toteutui tomaatinsiementen osalta 115 kpl (77 %), kurkunkiementen osalta 94 kpl (63 %) ja vanhojen viljansiementen osalta 59 kpl (39 %). Erityisesti vanhoja viljansiemeniä ei löytynyt valvontakäynneillä, toisaalta tomaatin- ja kurkunkiementen pakkauskoot oli niin pieniä, että toimijan varastosta ei saanut edustavaa näytettä. Myös suunnitelman ulkopuolinen valvonta vei resursseja näytteenotosta. Muita ylivuotisia näytteitä, apilaa, heiniä ja seoksia, otettiin yhteensä 18 kpl. Näistä yksi erä asetettiin markkinointikieltoon.

Taulukko 2. Valvontojen määrä vuonna 2007–2009.

	Valvonta- tarkastukset	Valvonta- tarkastukset	Valvonta- tarkastukset	Pakkaamo- katselmukset
	2007	2008	2009	2009
	kpl	kpl	kpl	kpl
Siemenpakkaamot	22	8	32	8
Siemenliikkeet	93	138	152	
Torikauppa ym.	69	20	8	
Viljelijät	81	92	43	
yhteensä	265	258	235	

Valvontatarkastuksia tehtiin Evirassa ja TE-keskuksissa yhteensä 235. Kaikista valvontanäytteenottokäynneistä ei ole laadittu valvontapöytäkirjaa vaan pelkästään näytteenottopöytäkirja. Näin ollen tarkastuskäyntien määrä on ollut todellisuudessa vielä esitettyä suurempi.

Siemenkauppaa valvovat TE-keskusten markkinaavalvojat. Eviran ja TE-keskusten välisessä tulossopimuksessa sovittua resurssia ei kuitenkaan kokonaisuudessaan käytetty, vaan se jäi 59 prosenttiin sovittusta. Valvojat käyttivät resursseja TE-keskuksissa kiireellisempiin tehtäviin, kuten interventiotarkastuksiin, minkä kustannuksella siemenkaupan oikea-aikaista markkinaavalvontaa ei pystytty täysin tekemään. Myöskään sijaisjärjestelyt eivät toimineet tehokkaasti sairaslomien tms. aikana. Henkilövaihdoksia tapahtui joissakin TE-keskuksissa ja uusiin tehtäviin perehtyminen vei aikaa. Joissakin TE-keskuksissa ei tehty juuri lainkaan valvontaa.

Eviran resursseissa on varattuna 2 henkilötyövuotta kokonaan siemenkaupan markkinaavalvonnan käyttöön. Tämä määrä ei ollut kuitenkaan kokonaan käytössä osa-aikaisuuksista ja opintovapaista johtuen. Resurssien puute häiritsi valvonnan suorittamista, koska yksittäisten valvontatapausten selvittely vei runsaasti aikaa.

Taulukko 3. TE-keskusten resurssit vuosina 2006–2009 henkilötyöpäivinä (1 henkilötyövuosi = 220 henkilötyöpäivää).

	2006 tot. htp	2007 tot. htp	2008 sovittu htp	2008 tot. htp	2009 sovittu htp	2009 tot. htp	Toteutunut tavoitteesta 2009 %
01 Uusimaa	5	1	18	2	18	4	22
02 Varsinais-Suomi	8	12	26	9	26	15	57
03 Satakunta	13	21	22	2	22	25	114
04 Häme	2	5	22	12	22	11	50
05 Pirkanmaa	12	23	22	14	22	3	14
06 Kaakkois-Suomi	4	15	22	16	20	10	50
07 Etelä-Savo	18	16	26	10	22	12	55
08 Pohjois-Savo	8	9	10	8	15	7	47
09 Pohjois-Karjala	5	15	22	11	22	13	59
10 Keski-Suomi	14	11	15	14	17	12	71
11 Etelä-Pohjanmaa	31	75	70	69	70	38	54
12 Pohjanmaa	11	14	26	10	26	16	62
13 Pohjois-Pohjanmaa	35	24	26	20	25	18	72
14 Kainuu	6	6	15	12	15	16	107
15 Lappi	7	5	15	1	6	4	67
yhteensä	179	252	357	209	348	204	59

Kylvösiemenen pakkaaminen markkinointia varten on sallittua luvan nojalla. Evira myöntää pakkausluvan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Ennen luvan myöntämistä hakijan toimitiloissa tehdään katselmus sen selvittämiseksi, että luvan edellytykset täyttyvät. Luvan myöntämisen edellytyksenä ovat mm. riittävät laitteistot ja muu varustus sekä ammattitaitoinen henkilökunta kylvösiemenenerien saattamiseksi markkinointikelpoiseksi.

Siemenpakkaamoiden pakkauslupien uusimista haettiin vuonna 2009 varsin vähän. Pakkauslupahakemusten määrä vaihtelee merkittävästi viiden vuoden sykleissä johtuen siitä, että pakkauslupa on valtaosalla pakkaamoista alkanut samaan aikaan. Vuonna 2009 hakemuksia pakkausluvan jatkamista varten jätettiin yhteensä 7 kpl. Kolme hakemusta oli jätetty vuoden 2008 puolella. Näistä yhdellä pakkaajalla ei ollut tarvetta luvalla tuolloin. Vuonna 2009 Evira teki 9 katselmusta pakkausluvan jatkamista hakeneille pakkaamoille. Yhteensä 10 pakkaamolle myönnettiin katselmusten perusteella lupa vuoden 2009 aikana. Lisäksi pakkausluvan laajennuksia myönnettiin 2 kpl vuonna 2009. Lupahakemukset käsiteltiin ja katselmuksia tehtiin määräaikaisten puitteissa lukuun ottamatta yhtä katselmusta, jonka tekemistä lykättiin toimijan pyynnöstä.

Elinkeinoharjoittajia oli Eviran rekisterissä vuoden lopussa 563 kpl. Uusia rekisteröityjä toimijoita oli 42 kpl.

Taulukko 4. Elinkeinoharjoittajarekisteriin kuuluvien toimijoiden lukumäärä sekä pakkaamoiden lukumäärä.

Elinkeinoharjoittajat	2005	2006	2007	2008	2009
Toimijoiden lukumäärä 31.12. kpl	457	482	493	521	563
Rekisteriin liittyneitä kpl	50	19	11	34	42
Rekisteristä poistuneita	0	0	0	6	0
Muutos %	+11	+4	+2	+6	+8

Pakkaamot	2005	2006	2007	2008	2009
Pakkauslupia voimassa 31.12. kpl	240	235	187	182	183
Hakemuksia jätetty	7	8	158	70	7
Katselmuksia tehty	6	8	126	68	9
Kielteisiä päätöksiä	-	-	2	1	-
Lupa myönnetty	6	8	121	67	10
Lupa peruttu		2	1	-	1

Kylvösiementen tuonnin valvonnassa tuontitodistusten hyväksymistarkastuksia tehtiin yhteensä 337 kpl. Kylvösiementen tuonti-ilmoituksia EU:n ulkopuolelta tuoduista siemenistä tehtiin 48. Tuontilupia myönnettiin 5 kpl lajeille tai lajikkeille, jotka eivät ole lajikeluettelossa.

Taulukko 5. Kylvösiementen tuonnin tarkastusmäärät tarkastuskohteittain 2009.

Tarkastuskohde	2007	2008	2009
Tuontitodistusten hyväksymistarkastuksia	398	419	337
Tuonti-ilmoituksia	45	37	48
Tuontilupia	7	11	5

2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien yleisyys ja tyyppi

Siemenkauppalaan rikkomuksista annettiin yhteensä 5 huomautusta ja 31 markkinointikieltoa sekä yksi hävittämismääräys. Markkinointikielloista 22 annettiin valvontanäytteenoton perusteella itävyyden takia ja 9 markkinointikieltoa langetettiin valvontakäyntien perusteella. TE-keskusten markkinavalvojat antoivat toimijoille yhteensä 3 väliaikaista markkinointikieltoa. Väliaikainen markkinointikielto raukeaa, jos Evira ei tee markkinointikieltopäätöstä kyseisestä tapauksesta yhden viikon kuluessa väliaikaisen kiellon antamisesta. Näistä kaikista tapauksista langetettiin Evirassa markkinointikieltopäätös.

Taulukko 6. Keskeiset suoritteet ja tunnusluvut.

Suorite	2006	2007	2008	2009
Tarkastukset	171	265	258	235
Huomautukset	5	11	18	5
Markkinointikiellot	1	8	25	31
Jatkotoimenpiteet	0	0	0	0

Valvontanäytteet

Kurkunsiemeneristä otettiin valvontanäytteitä itävyyden tarkastamiseksi 94 kpl. Näistä näytteistä 4 erää asetettiin markkinointikieltoon itävyyden takia, mikä on 4,3 % kaikista näytteistä. Kurkun siementen valvontanäytteistä 54 itävyyšnäytteen tulosta verrattiin kylvösiemenerän virallisiin tarkastustuloksiin kansainvälisen siementarkastusjärjestön ISTA:n vahvistamia liikkumarajoja käyttäen. Itävyystuloksista 35 näytteen tulokset olivat sallittujen liikkumarajojen puitteissa. Tulokset eivät olleet sallittujen liikkumarajojen puitteissa 19 näytteen osalta. Näistä kuitenkin 17 täytti siemenkauppalaissa säädetyn itävyyden vähimmäisvaatimuksen ja vain 2 asetettiin markkinointikieltoon.

Tomaatinsiemeneristä otettiin valvontanäytteitä 115 erästä, joista 13 erää asetettiin markkinointikieltoon, mikä on 11,3 % kaikista näytteistä. Tomaatin siementen valvontanäytteistä 68 itävyyšnäytteen tulosta verrattiin kylvösiemenerän virallisiin tarkastustuloksiin kansainvälisen siementarkastusjärjestön ISTA:n vahvistamia liikkumarajoja käyttäen. Itävyystuloksista 25 näytteen tulokset olivat sallittujen liikkumarajojen puitteissa. Tulokset eivät olleet sallittujen liikkumarajojen puitteissa 43 näytteen osalta. Näistä kuitenkin 37 täytti siemenkauppalaissa säädetyn itävyyden vähimmäisvaatimuksen ja 6 asetettiin markkinointikieltoon.

Ylivuotisista viljansiemeneristä tutkittiin 59 erän itävyys ja neljä erää asetettiin markkinointikieltoon alhaisen itävyyden vuoksi, mikä on 6,8 % kaikista näytteistä.

Lisäksi ylivuotisista eristä tutkittiin itävyys yhdestä apilaerästä, 12 heinäerästä, viidestä nurmiseoksesta. Näistä yksi nurmiseos asetettiin markkinointikieltoon itävyyden takia.

Muita valvonta- ja reklamaationäytteitä otettiin yhteensä viisi kappaletta. Kahdesta härkäpaperästä tutkittiin puhtaus, yhdestä ohraerästä tutkittiin hukkakauran esiintyminen sekä kahdesta ohraerästä aitous.

Tasalaatuisuusnäytteet

Kylvösiementä pakkaavissa pakkaamoissa jatkettiin pakkaamoiden siemenerien tasalaatuisuuden valvontaa. Tasalaatuisuusnäytteenotolla selvitetään, täyttääkö kauppaerä ISTA:n asettamat vaatimukset kauppaerän tasalaatuisuuden suhteen. Tasalaatuisuusnäytteenotossa kauppaerästä otetaan enintään 20 osanäytteitä, riippuen pakkausten määrästä. Jokaisesta tasalaatuisuusvalvonnan kohteena olevasta pakkaamosta on pyritty ottamaan näytteitä kolmesta kauppaerästä. Näytteistä analysoidaan viljoilla muiden siementen kappalemäärä ja nurmikasveilla puhtausprosentti. Näytteiden tuloksia verrattiin ISTA:n raja-arvoihin. Näytteitä otettiin 13 pakkaamosta 15 erästä yhteensä 256 kpl (liite 4). Tutkituista eristä kaksi asetettiin markkinointikieltoon muiden viljojen ja lajien laatuvaatimuksen puutteiden takia.

Taulukko 7. Yhteenvedo tasalaatuisuusnäytteenoton tuloksista vuosilta 2005 – 2009.

	2005	2006	2007	2008	2009
kauppaeriä analysoitu	80	75	21	21	15
joista ei-tasalaatuisia	1	3	2	3	2
prosentteina	1 %	4 %	9 %	14 %	13 %

Valvontayhteydenotot

Valvontayhteydenottojen perusteella annettiin 9 markkinointikieltoa. Näistä 5 annettiin sertifioimattoman kylvösiemenen markkinoinnista lehti-ilmoituksilla, yksi kieltö annettiin sertifioimattoman kylvösiemenen verkkomainonnasta, yksi torimyyntistä avatuista säkeistä, yksi kohdistui siemenpakkaamolla kauppaerän ylitykseen ja yksi annettiin siemenliikkeessä tapahtuneesta myyntistä avatuista pakkauksista ja elinkeinonharjoittajarekisterin ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Kirjalliset huomautukset annettiin sertifioimattoman siementavaran lehtimainonnasta, torimyyntistä sekä hukkakauran takia hylätyn erän markkinoinnista kylvösiemenenä.

Yksi hävittämismääräys annettiin viljelijän maahantuomalle sertifioimattomalle siemenperunaerälle.

Pakkausluvut

Siemenpakkauslupia myönnettiin 10 kpl ja luvan laajennuksia 2 kpl. Yksi pakkauslupa peruttiin pakkaamon toiminnassa, tiedostonpidossa, erien merkinnöissä ja varastoinnissa esiintyneiden puutteiden takia.

2.2 Todettujen säännöstenvastaisuuksien analyysi

2.2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien esiintyminen

Sertifioimattoman siemenen myynnin osalta tarkastettiin, onko myynnissä oleva siementavara sertifioitua ja siemenkauppalaan vaatimukset täyttävää.

Hukkakauran takia hylättyjen siemenviljelysten sadon käytön valvonnassa kriteerinä oli sadon päätyminen harmaille siemenmarkkinoille. Yhdessä tapauksessa oli myyty hylättyä erää siemeneksi. Muiden valvottujen tapausten osalta voidaan todeta, että viljelijät olivat käyttäneet viljan joko omaksi rehuksi tai myyneet rehuviljaksi, mallasohraksi, suurimokauraksi, leipäviljaksi tai polttaneet.

Vanhojen rikkomustapausten osalta selvitettiin, oliko korjaavat toimenpiteet toteutettu ja jatkettiin edelleen lainvastaisuutta. Näistä ei löytynyt uusia rikkomuksia vaan korjaavat toimenpiteet oli tehty ja toiminta jatkui lainmukaisesti.

Siemenerien valvontanäytteenoton osalta kriteerinä on kansallisissa asetuksissa asetettu vähimmäisitävyysprosentti ja ISTA:n liikkumarajoissa pysyminen. Näitä tapauksia löytyi melko runsaasti, joten valvontaa tulee jatkaa.

Pakkausluvan edellyttämässä pakkaamokatselmuksissa tarkastettiin pakkaustoiminnalle asetettujen vaatimusten täyttymistä. Puutteita ilmeni lähinnä tiedostonpidossa, kauppaerien merkitsemisessä ja turvallisen näytteenoton toteutumisessa sekä vaakojen vakauksissa. Puutteet vaadittiin korjattaviksi määräaikaan mennessä ennen uuden pakkausluvan myöntämistä. Näin ollen lupien hylkäämisistä tapahtuu harvoin.

Tuonnin valvonnassa puutteellisuuksia esiintyy vähän, koska maahantuojat ovat alalla pitkään toimineita elinkeinonharjoittajia, jotka tuntevat alan vaatimukset. Sen sijaan uusien elinkeinonharjoittajien osalla puutteita esiintyy tuotavien lajikkeiden, tuontimaan vastaavuuden ja analyysitodistusten osalta. Puutteellisuudet tuli korjata ennen erän hyväksyntää ja maahantuontia.

2.2.2 Todetuista säännöstenvastaisuuksista seuraavien riskien luonne

Sertifioimattoman siemenen markkinoinnissa on riskinä huonolaatuisen, huonosti itävän ja rikkakasveja, mm. hukkakauraa sisältävän kylvösiemenen leviäminen. Väärää lajiketta virheellisesti markkinoitaessa on riskinä sadon kelpaamattomuus oikean lajikkeen käyttötarkoitukseen (esim. mallasohra). Sertifioimattoman siemenperunan markkinoinnissa on riskinä vaarallisten kasvintuhoojien ja kasvitautien leviäminen. Myös vanhoilla puutarhakasvien piensiemienillä on riskinä huono itävyys. Luvottomassa maahantuonnissa on riskinä sellaisten lajikkeiden tuonti, jotka eivät ole EU:n lajikeluettelossa ja jotka eivät esimerkiksi tuota satoa Suomessa.

Tiedostonpidon puutteet vaikeuttavat jäljitettävyyden toteutumista siementuotantoketjussa sekä vaikeuttavat valvontaa.

2.2.3 Todettujen säännöstenvastaisuuksien perimmäiset syyt

Siemenkauppalaan sisällöstä ja vaatimuksista on alalla edelleen tietämättömyyttä. Tietämättömyys rekisteröinti- ja tiedostonpitovelvoitteesta on ongelma. Elinkeinonharjoittajarekisteriin ilmoittautuminen on puutteellista sekä sen tietojen ajan tasalla pitäminen. Rekisteröinnin merkitystä ei ymmärretä. Tiedostonpidon puutteellisuudet johtuvat osittain siitä, että se koetaan hankalaksi toteuttaa atk-järjestelmillä ja aiheuttavan lisätyötä. Tiedostonpito koetaan mahdottomaksi toteuttaa mm. puutarhamyymälöissä nurmikonsiementen ja siemenperunan osalta. Asiakkaiden henkilötietoja ei haluta kysellä, vaikka sillä voisi olla merkitystä myöhemmin erän jäljittämässä. Myös asenteissa on havaittu piittaamattomuutta ja välinpitämättömyyttä viranomaisvelvoitteita kohtaan.

Sertifioinnin kustannuksia pidetään korkeina, mikä saattaa edesauttaa harmaan siemenen markkinointia.

Harrastekäyttöön tarkoitettujen siementen alhainen itävyys saattaa johtua alun perin huonolaatuisen kylvösiemenen maahantuonnista ja myös siitä, ettei vanhojen siemenerien itävyyttä tarkasteta vuosittain.

Sertifioimatonta kylvösiementä on helppo markkinoida, koska tiloilla on omat kuivurit ja monilla tiloilla on oma lajittelija. Sertifioimattoman siemenen markkinoihin on erittäin vaikea päästä käsiksi, koska usein asiakirjoihin ei ole merkitty mitään viitteitä kylvösiemenestä tai sertifioimaton kylvösiemen markkinoidaan rehuna. Jatkossa tehdään riskianalyysi valvontakohteiden parempaa määrittelyä varten. Lisäksi elinkeinonharjoittajarekisteriin pyritään paremmin saamaan alan toimijat, jotta riskianalyysin ajaminen olisi mahdollista kattavasti koko alasta.

Riittämättömät ja hajautetut resurssit TE-keskuksissa vaatimusten täytäntöönpanemiseksi vaikuttavat valvonnan tehokkuuteen.

3 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Siemenkaupan markkinavalvonnassa tehtiin yksi ulkoinen auditointi vuonna 2009. Auditoinnin kohteena oli yksi aluehallinnon (TE-keskuksen) markkinavalvontaa tekevä virkamies. Auditoinnilla arvioitiin markkinavalvojille annetun ohjeistuksen noudattamista sekä valvojille annetun tukimateriaalin hyödyntämistä siten, että valvonta tehdään tehokkaasti ja tasapuolisesti. Auditoinnin tuloksena todettiin, että auditoitavan virkamiehen toiminta täytti tavoitteet erinomaisesti, mutta Eviran valvojille suunnatussa ohjeistuksessa havaittiin kehittämistarpeita.

Lisäksi markkinavalvontaan kohdistui yksi sisäinen auditointi, markkinavalvonnan ja hukkakauravalvonnan suunnittelu ja raportointi. Tuloksena todettiin, että auditoinnissa ei havaittu poikkeamia, suunnitelmat ja raportit laaditaan ajallaan ja ne sisältävät määrätyt asiat. Kehittämistarpeita kohdistui lähinnä koko Vasuun.

Auditointien lisäksi vuonna 2009 tehtiin 8 tutorointivalvontakäyntiä TE-keskusten tarkastajien kanssa. Näillä käynneillä kerrattiin markkinavalvonnan koulutuksissa läpikäytyjä asioita yksilöllisesti ja annettiin mm. työnopastusta valvontanäytteiden ottamiseen.

4 TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI

4.1 Toimet toimijoiden lainkuuliaisuuden varmistamiseksi

Valvonnassa on vuosittain pyritty tekemään uusintavalvontaa niille toimijoille, jotka saaneet kirjallisen huomautuksen tai markkinointikiellon. TE-keskusten valvojat ovat valvontakäynneillä puutteita havaitessaan sopineet yhdessä toimijan kanssa määräajan, johon mennessä puutteet on pitänyt korjata. Sen jälkeen on tehty uusintakäynti, jolloin on todettu korjaavien toimenpiteiden toteutuminen.

Riskianalyysiin perustuvaa valvontaa on kohdistettu alan toimijoihin sekä tuote-eriin. Lisäksi siemenpakkaamot katselmoidaan viiden vuoden välein, jolloin pakkauslupa pitää uusia.

4.2 Toimet virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan varmistamiseksi

Siemenkaupan markkinavalvojille järjestettiin kaksipäiväinen koulutus, jossa käytiin läpi kuluvan vuoden valvontasuunnitelman painopistealueiden toteuttamista. Lisäksi käytiin läpi käytännön valvontakäynnin suorittamista ja valvontapöytäkirjan täyttämistä sekä valvontanäytteenottoa. Toisena päivänä vierailtiin alueen siemenpakkaamolla, jossa harjoiteltiin käytännössä valvonnan ja näytteenoton suorittamista. Valvojat olivat koulutukseen pääosin tyytyväisiä.

TE-keskusten markkinavalvojat tekivät siemenkaupan valvontatarkastuksia usein samalla kerralla muiden valvontatarkastusten kanssa ja tehostivat näin omaa ajankäyttöään. TE-keskusten valvojat keskittyivät sertifioimattoman siemenen valvontaan ja ottivat markkinavalvontanäytteitä. Eviran omat valvojat keskittyivät siemenpakkaamokatselmuksiin sekä mahdollisiin haasteellisempiin ja aikaa vieviin valvontatapauksiin.

Valvontanäytteenoton määrä säilyi harrastekäyttöön tarkoitettujen siementen osalta vuonna 2009 samana kuin vuonna 2008. Näytteitä otettiin eri lajeista kuin ennen. Vanhojen viljansiemenerien näytteenottomäärää vähennettiin, koska markkinoilla on havaittu olevan entistä vähemmän myynnissä enää vanhoja siemeneriä. Valvojille annettiin lisäksi näytteenoton koulutusta.

Evira järjesti myös vapaaehtoista koulutusta siemenpakkaamoiden vastuuhenkilöille. Siemenpakkaamoille järjestettiin 3 koulutusta vuonna 2009. Ennen pakkausluvan myöntämistä pakkaamon vastuuhenkilöiden oli osallistuttava pakolliseen kokeeseen, jolla mitattiin ammattitaitoa. Kaikki kokeeseen osallistuneet läpäisivät kokeen.

Ulkoista alan toimijoille tarkoitettua ohjeistusta uudistettiin vuonna 2009. Siementuotantoa koskevista sertifioinnin vaatimuksista laadittiin ohje, joka julkaistiin Eviran verkkosivuilla. Lajikerajoitusryhmät ja lajikerayhmittelyn perusteet -ohje päivitettiin vuonna 2009. Lisäksi laadittiin Perunan esiperussiemenen tuotanto ja tarkastaminen -ohje tuottajille ja tarkastajille.

Valvonnasta tiedottaminen

Evira teki 2 lehdistötiedotetta vuoden aikana siemenkaupan markkinavalvontaan liittyen. Tiedotteet koskivat sertifioidun siemenen ostamisen hyötyjä ja edellisen

vuoden markkinavalvonnan tuloksia. Lisäksi Eviran asiantuntijat kirjoittivat asiantuntija-artikkeleita alan lehtiin. TE-keskukset tiedottivat omilla alueillaan alue- ja paikallislehdistä tarkastamattoman siemenen haitoista. Lehdistölle annettiin myös asiantuntijalausuntoja valvontaan liittyvistä asioista.

Siementuotantoon liittyviä esitelmiä käytiin pitämässä paitsi siemenliikkeiden tilaisuuksissa myös maatalousalan opiskelijoille oppilaitoksissa.

Eviran verkkosivuilla ylläpidettiin kylvösiemeniin liittyvää sivustoa.

5 ARVIO YLEISESTÄ ONNISTUMISESTA

Valvontasuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin melko hyvin. Valvontaa suoritettiin kaikkien painopisteiden mukaisesti. Näyteenottomäärätavoitteet eivät täysin toteutuneet mutta tulosten perusteella on voitu vetää johtopäätöksiä valvonnan tulevan kohdentamisen suunnitteluun.

Ongelmana on sertifioimattoman siemenen markkinoihin kiinni pääseminen. Markkinoijat eivät ilmoittaudu rekisteriin, josta riskiperusteisesti valvontaa voitaisiin tehdä. Elinkeinonharjoittajarekisterin ylläpitoa on tarvetta kehittää jatkossa.

Siemenkauppalaan osalta ongelmaksi koetaan lain sallimat rajalliset mahdollisuudet puuttua rikkomuksiin. Rikkomuksen ilmoittaminen syyteharkintaan vaatii runsaasti resursseja Eviralta. Rikkomuksista ei ole tullut tuomioita, koska asiakirjoista ei ole ilmennyt sertifioimattoman siemenen markkinointia tai jos on ilmennyt, taloudellisesti rikos on ollut vähäinen.

Resurssien kohdentaminen on ongelma valvonnan kannalta joissakin TE-keskuksissa. Valvontaa on kohdennettu kiireellisempiin tapauksiin, minkä vuoksi oikea-aikaista siemenkaupan markkinavalvontaa ei ole pysty täysin tekemään. Useissa TE-keskuksissa ongelmana on interventiovalvonnan samanaikaisuus, jolloin markkinavalvontaan ei ole ollut käytettävissä resursseja. Joissakin TE-keskuksissa ei markkinavalvontaa juuri ole tehty. Valvontaa pitäisi tehostaa TE-keskusten osalta niin, että valvontaa keskitettäisiin tehtäväksi muutamaan TE-keskukseen. Tällöin toiminta tehostuisi asiantuntijuuden ja ajankäytön osalta.

Myös Eviran omien resurssien vajuus markkinavalvonnassa on vaikeuttanut valvonnan toteuttamista.

Hanna Kortemaa
yksikönjohtaja

Ritva Vallivaara-Pasto
ylitarkastaja